

REPORTAGE

SCOREN ACHTER

DE TBS'ERS VAN JONKER BOYS
SPELEN ALTIJD THUIS

SLOT & GRENDEL

De spelers van Jonker Boys voetballen altijd binnen de muren van hun tbs-kliniek. Vandaag nemen ze het op tegen oud-spelers van NEC. Met gestrekt been erin? Echt niet. De eerste gele kaart moeten ze nog krijgen. "We willen geen schop- en schreeuwploeg!"

TEKST MERLIJN ENSING EN LISANNE VAN SADELHOFF FOTO'S PIM RAS

Wesley tuft op de grond, glijdt met zijn handen door zijn donkerbruine stekeltjehaar. Hij moet zo het veld in, maar ziet het niet echt zitten. “Ik heb zo veel roomsoesjes gegeten de laatste tijd, ik ben 15 kilo aangekomen.” Al pratend wrijft hij over zijn buik. Met Limburgs accent: “Over het algemeen heb ik wel een goede conditie. Drie keer in de week mag ik op verlof. Dan loop ik 15 kilometer hard, met mijn begeleider achter me aan. Die gaat op de fiets mee. De luie donder.” Hij staakt zijn verhaal, staat op en produceert een luid gebrul. 1-0 voor de Jonker Boys. Een doffe knal in de lange hoek. Keeper kansloos. “Ja! Netjes, jongens!” Vandaag nemen ze het op tegen oudspelers van NEC. Lokale helden, die voor de Nijmeegse voetbalclub furore maakten in de jaren negentig. Het is een vriendschappelijk potje waar de Jonker Boys al drie weken naar uitkijken. Door het voetballen leren de patiënten samenwerken, kritiek incasieren en tegenslagen overwinnen. Het team is samengesteld uit tbs'ers, amateurs van buiten die nog een balletje willen trappen en begeleiders. De voorzitter van Jonker Boys staat centraal achterin, een sociotherapeut op het middenveld, Wesley in de spits. Wie Wesley op straat tegen zou tegen-

komen, zou niet denken dat hij een tbs'er is. Hij heeft een zachte stem, grote vriendelijke bruine ogen en lijkt een permanente glimlach op zijn gezicht te hebben. Alleen als hij het over de kliniek heeft, kijkt Wesley serieus. “Zelfs in de hitte van het spel vergeet ik niet dat ik zit opgesloten.” Hij voetbalt al vanaf dat hij een kleine jongen is. Hup, met de sporttas achterop de fiets naar de plaatselijke voetbalclub in het dorp. “Als ik niet sport word ik chagrijnig. Geïrriteerd.” Weer die glimlach.

Nooit een gele kaart

Agressief zal hij niet snel worden op het veld. “Sowieso heeft ons team nooit een gele kaart. Echt nóóit. En ik ben braaf; ik heb mijn wilde haren verloren.” Hij wil er niet veel over kwijt, maar hij was ‘niet zo lief’ in het verleden. Vier berovingen prijken er op zijn strafblad. “Mijn grote valkuil was dat ik vrienden in huis nam. Verkeerde vrienden.” Hij haalt zijn schouders op. Zo van: niks meer aan te doen, het is niet anders. Zes jaar zat ie in de gevangenis, twee jaar heeft hij nu tbs in de Pompekliniek in Nijmegen. “Met vlagen is het oké hier, maar ik mis mijn honden en mijn moeder. Een keer in de drie weken komt ze langs, helemaal vanuit Limburg.” Hij slaat zijn handen voor zijn gezicht. Zijn teamgenoot mist een penalty.

De accommodatie van Jonker Boys staat midden in een bosrijke omgeving – op het terrein van de Pompekliniek – maar is omgeven door hoge hekken. Ontsnappen is geen optie. Het sfeertje op de club heeft alles weg van een doorsnee amateurclub. Alleen reclameborden ontbreken en er is niet veel publiek: er mogen alleen medewerkers langs de lijn staan. Wie vanuit de kliniek – na het scannen van een medewerkerspas en een cameracheck bij elke deur – de grasmat betreedt, is eerst een klein gebouwtje met bloemen voor de ramen gepasseerd. De kantine. Het oogt allemaal wat gedateerd – het is wel duidelijk dat hier niet de focus ligt op een gezellige ‘derde helft’, al is die er straks wel.

Iets op hun kerfstok

Rob is de ‘materiaalman’. Vanochtend heeft ie al drie ballen uit de heg gevist en het veld gekeurd. “Het heeft wel geregend vannacht, maar ik heb toestemming gegeven om de wedstrijd door te laten gaan.” Hij zegt het op een plechtig toontje. Trots. “In de gevangenis heb je geen verantwoordelijkheden. Hier wel. Dat vind ik echt heerlijk.” Weken was hij bezig met het uitroeien van de sallandkever. “Die maakte m'n hele grasveld kapot.” Waarom hij hier zit, houdt hij ‘liever

privé’. En dat hebben er meer: een van de voetballers aan de kant wordt zelfs een beetje boos. “Iedereen wil altijd maar weten wat we hebben gedaan. Altijd zo negatief. Schrijf eens op dat we aardig zijn.” Maar eerlijk is eerlijk: ze hebben allemaal ‘iets op hun kerfstok’. In de Pompekliniek zitten onder meer verkrachters, moordenaars en pedofielen. Binnen de krijtlijnen is iedereen gelijk. Ook voor de NEC'ers, sommige waren van tevoren wel gespannen, het is toch

in de dug-out. Een verdwaalde gras-priet zit in zijn bakkebaarden. Dan, op z'n Cruiffiaans: “Sport wordt hier beleefd zoals het gespeeld hoort te worden. Fair en vol strijd. Petje af, die gasten blijven gaan.”

Tong op de enkels

Het staat 2-2. Het fluitsignaal klinkt. Rust. Precies op tijd. Afgemat begeven de Jonker Boys zich richting de kleedkamer. “Jongens ga zitten, luister effe

stootje hebben.” Strijdbaar staat een van de spelers op. Hij doet zijn blauwwitte shirt in zijn broek en roept: “Wat zij doen, kunnen wij ook.” Hij klapt drie keer in zijn handen. De noppen tikken weer op de tegel-tjesvloer van de kleedkamer. “Lekker voetballen jongens,” zegt Leen, terwijl hij een speler een joviale klap op zijn schouder geeft. “Kop omhoog. En maak er nog een paar.” En ze gaan het veld weer op. Om er nog een paar te maken.

VV Jonker Boys: mannen van de Pompekliniek aangevuld met amateurs van buiten de inrichting.

een dingetje, naar zo'n kliniek. Voetbal-tas binnenstebuiten laten keren door een beveiliging, bij binnenkomst door de metaaldetector en je telefoon afgeven bij de balie. Vaste prik voor mensen van buiten: alsof je door de douane gaat op het vliegveld. “Die jongens hebben een fout begaan, maar bij sport begin je altijd op nul,” zegt voetballer Remko Bicentini. Hij zit

naar me,” zegt trainer Leen Looijen. Ze halen hun neus op, drinken een kopje thee en ploffen neer op de houten banken. “Jongens, het gaat goed. Jullie gunnen elkaar de bal en hebben mooie doelpunten gemaakt.” Hij verheft zijn stem: “Maar jullie moeten niet zo veel ontzag voor die NEC'ers hebben. Wees niet zo voorzichtig. Je mag ze best een tik geven. Die gasten kunnen wel een

Trainer Leen Looijen: “De één weet net dat een bal rond is, en de ander speelt de sterren van de hemel.”

De harde kern van de supporters volgt in hun spoor. Warm aangekleed, plastic bekertje met koffie in de handen. Het zijn vandaag een stuk of vijf patiënten die zich langs de kant bij de wissel-spelers voegen. “Als het warmer is, staat het hier helemaal vol. Nu heeft niemand zin om een potje voetbal te kijken.” Allemaal zijn ze al in de 50. Voetballen is er niet meer bij. Opgebrand, zwakke knie- ▶

LEREN EN WERKEN IN DE KLINIEK

Niet alleen een potje voetbal houdt de patiënten in de Pompekliniek in Nijmegen bezig. Overdag werken en leren ze. Er wordt veel gesport in de fitnesszalen, er zijn groepsactiviteiten en er is een volleybalteam. En wie wil kan ook aansluiten bij het zangkoor. “Ze werken ook aan zichzelf door middel van psychotherapie, dramatherapie, muziektherapie en beeldende vorming,” vertelt Anouska van der Heijden, communicatie-

adviseur van de Pompestichting. Daarnaast is er een pr-commissie waarin tbs'ers zitten die in gesprek gaan met ‘de buitenwereld’, zoals politici die een werkbezoek brengen aan de kliniek. “De patiënten worden door de buitenwereld vaak gezien als monsters. Deze tbs'ers vinden het fijn om dat beeld te nuanceren door te laten zien dat ze meer zijn dan alleen het delict dat ze hebben gepleegd.”

en of een pondje te zwaar. “Als ik zou moeten aanzetten, lag m'n tong al bij de middenlijn op m'n enkels. Nee, ik trek dit echt niet. Laat mij maar gewoon hard werken,” zegt de 58-jarige Arie. De patiënten noemen zichzelf met een knipoog ‘softe hooligans’. Iets wat ook wel blijkt als de tweede helft tien minuten oud is. De focus langs de lijn ligt vooral op gezellig geouwehoer. Over het leven binnen de muren van de tbs-kliniek, bijvoorbeeld. “Hoe is het op reso? (resocialisatie-afdeling, red.) Mag je al een mobiel?” “Nee, geen mobiel. Heb al wel boodschappenverlof gehad.” Maar het gaat ook over het verlangen van Arie naar een vrouw tientallen kilometers verderop. Arie is een grote vent, draagt een slobbertrui en rookt een sjekkie. Hij heeft via een datingsite een

waar.” Over het algemeen weten de Jonker Boys waar ze aan toe zijn met hun tegenstanders. Ze spelen al jarenlang competitievoetbal tegen vrijwel dezelfde teams. Toen vier weken geleden de amateurclub SCH op bezoek kwam, wisten ze: dit wordt een moeilijke pot. Niet zozeer vanwege hun voetbal-kwaliteiten, maar vooral omdat ze verbaal altijd van zich laten horen. Dan is het alle hens aan dek. De SCH-mannen gingen zo tekeer dat de Jonker Boys na zo'n twintig minuten besloten om naar de kant te gaan. Wedstrijd gestaakt. “Ik was trots toen ik zag hoe ze zich beheersten. Ze lieten zich niet opfokken. Heel knap,” zegt Gerard. Hij is ‘van buitenaf’ (de bijnaam voor mensen die niet in de kliniek zitten) en speelt al dertig jaar mee met de Jonker Boys. “Lekker

de nestor van het team, geeft de jongens zo nu en dan een schouderklopje. En deze opa is goud waard voor de Jonker Boys, zegt voorzitter John Kobessen. “Door mensen van buiten naar binnen te halen, ontmoeten ze ook ‘normale burgers’. Een soort voorzetje voor als ze ooit de tbs-kliniek mogen verlaten. Maar de tbs'ers zeggen bijna allemaal: je weet nóóit wanneer het zover is. “Dat maakt het zo onbestemd.” Sommigen zitten er al tien jaar. Anderen, zoals Wesley, zitten er pas twee jaar en mogen van de rechter al een paar keer in de week terug naar de samenleving. Voor een paar uurtjes. Met begeleider. Dan zijn er ook nog verschillende ‘buitenvormen’. Zoals transmuraal: nog geen einde van de tbs-behandelingen, maar de patiënt woont al wel buiten de kliniek.

NEC'er Arjan Ebbinge: niet slecht voor een oud-prof.

Ook hier scorebordjournalistiek.

De een gaat weer naar huis, de ander weer naar de kliniek.

vrouw leren kennen. Al decennia lang zit hij opgesloten in verschillende klinieken. “Ik dacht dat ze dood waren, die vlinders.” Ja, het is wel lastig om een relatie te onderhouden als je maar beperkte vrijheden hebt. “Ach, als het niets wordt, dan is dat jammer. Tuurlijk. Maar het is toch heel fijn dat het gevoel nog bestaat.”

‘Die jatten alles hier’

Ondanks zijn roze bril is Arie kritisch op het veldspel van zijn favoriete club. “Die NEC'ers kunnen veel beter. Het zijn oud-profs. Ze spelen met ons. Echt

een balletje trappen, maar ik wil die jongens ook iets leren. Ik wil ze laten zien hoe je met mensen om moet gaan.” Terwijl hij dat zegt, komt er een tbs'er op hem af lopen. Brilletje, bakkebaarden, spierwit en klein van postuur. Hij moet het veld in, maar waar zijn zijn handschoenen? Gerard reikt ze aan: hij zat erop. “Die mensen van buitenaf, hè, niet te vertrouwen. Jatten alles hier!” roept de tbs'er met een grijns op zijn gezicht. En hij rent het veld op. Gerard – al jaren grijs – wordt ‘opa’ genoemd door zijn medespelers. Hij is

Geen schopploeg

Als voorzitter van de club beoordeelt Kobessen samen met andere therapeuten of de tbs'ers die zich hebben opgegeven voor het team, er ook daadwerkelijk klaar voor zijn. “We willen geen schoppen schreeuwploeg,” vertelt hij. Ze moeten feedback kunnen verdragen, kritiek leren incasseren en aanspreekbaar zijn. Voldoet een patiënt aan deze criteria, dan mag ie een paar keer mee-traineren om te kijken hoe het gaat. “Sport is goed voor de jongens. Sport is namelijk keihard: het gaat erom hoe

De tbs'ers van Jonker Boys moeten niet alleen kritiek maar ook doelpunten leren incasseren...

goed je bent, hoe goed je presteert, niet hoe grote mond je hebt. Is de ander beter, dan verlies je.” De begeleiders zitten er ‘kort op’. Wie zich niet gedraagt in het veld, moet meteen wisselen. En gaat een voetballer binnen de kliniek een grens over, dan bestaat er een goede kans dat je tijdelijk niet mag voetballen. Opa Gerard vertelt: “Dat is de grootste straf voor die jongens. Voetbal is hun uitlaatklep.”

Er klinkt een brul. “Kut kut kut.” De keeper kijkt naar de hemel. Alsof God er wat aan kan doen dat hij zojuist de bal heeft doorgelaten. Nog een brul, maar dan van zijn medespeler. “Kom op! Hier die bal en doorspelen!” Een uitlaatklep, ja. Maar wie denkt dat de Jonker Boys

er met een gestrekt been ingaan, heeft het mis. Voorzichtig blijven ze, ondanks het advies van Leen. En misschien wel daarom komen ze net één treffer tekort voor een gelijkspel. De wedstrijd eindigt, ondanks een paar grote kansen voor de Jonker Boys, in 4-5. Met hangende schouders loopt Wesley het veld af. “Ah, joh, 't is jammer,” zegt de Limburger. Zijn zachte G schalt over het veld. Als de wedstrijd een halfuur langer had geduurd, hadden ze gewonnen. “Die oude profs werden moe. Geloof me.” Wesley zelf had nog wel even gekund. “Van die 15 kilo die ik eraan heb gegeten, is pas 100 gram af.” Hij grijnst. Met zijn medespelers sjokt hij naar de kleedkamer. De kicksen worden

uitgeklopt, de eerste peuk is al opgestoken. Leen Looijen houdt z'n nabespreking. Kort, krachtig: “Jongens, ik hoop dat jullie plezier hebben gehad. Fijn weekend, ik zie jullie dinsdag op de training.” Hij vertrekt naar de kantine voor derde helft – koffie, thee, broodje bal, maar zeker géén bier. De patiënten mogen ook nog een bakkie meedoen voordat ze weer terug moeten naar hun afdeling. Maar eerst douchen. Details over de wedstrijd gaan in de kleedkamer nog even over en weer. “Man, wat had hij een traptechniek, hè?” Over één ding zijn ze het al snel eens: er moet en zal revanche komen. Liefst vanavond nog. “Ah joh, we pakken ze straks gewoon. Met een potje FIFA.” ●

De trainer

‘HET ZIJN GEEN FIETSENDIEVEN’

Leen Looijen traint sinds afgelopen zomer de patiënten van de Pompekliniek. Als voetbaltrainer stond hij onder meer aan het roer bij Vitesse, FC Groningen en NEC. Ja, dan is dit wel even een niveautje lager. Maar hij woont om de hoek. “Dus ja, waarom niet?” Hij heeft geen idee wat iedereen op zijn kerfstok heeft. Hij wil het ook niet weten. “Als ze erover beginnen, zwaai ik met m'n armen en zeg ik gelijk: ho, stop. Ik heb ook kleinkinderen, weetje. Ik vind het belangrijk dat ik er objectief in blijf staan. Maar ja, het zijn

geen fietsendieven die hier zitten hè.” Voor het geval de boel escaleert heeft hij een piepertje op zak. “Nooit gebruikt hoor,” zegt hij met enige bravoure. Het gaat hem vooral om het plezier dat ‘de jongens’ hebben, want voetbal-technisch is niet iedereen even begaafd. “De één weet net dat een bal rond is, terwijl de andere de sterren van de hemel speelt. Er zitten zware rokers tussen, ze hebben een slechte basisconditie en sommigen slikken de nodige medicijnen. Maar ik kijk niet neer op die jongens, zoals ik ook niet opkijk tegen de directie.”

De namen van Wesley, Sjaak, Arie en Rob zijn gefingeerd omwille van hun privacy.